

Ainevaldkond „Sotsiaained“

1. Sotsiaalne pädevus

Sotsiaalne pädevus tähendab suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloo ja nüüdisajal toimivate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi; tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ja kasutada mõnda neist õppetöös ja igapäevases elus; luua tulevikutsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas; tunda ja austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist; ära tunda kultuurilisi eripärasid ja järgida üldtunnustatud käitumisreegleid; jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamus ning olla aktiivne ja vastutus-tundlik kodanik.

2. Ainevaldkonna õppeained

Ainevaldkonda kuuluvad ajalugu, ühiskonnaõpetus ja inimeseõpetus. Ajalugu õpitakse alates 5. klassist, inimeseõpetust 1. klassist ning ühiskonnaõpetust 6. klassist.

3. Ainevaldkonna kirjeldus

Sotsiaalainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Sotsiaalainete vahendusel kujuneb õpilastes võime näha ühiskonna arengus põhjuslikke jm seoseid ning teha teadlikke valikuid seonduvalt iseenda ja sotsiaalse keskkonnaga, lähtudes ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalinormidest, ning toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikmena ning isiksusena.

Ainevaldkonna õppeainete õppega taotletakse, et õpilane:

- 1) omandab adekvaatse enesehinnangu ning teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis toetavad tervikliku ja autonoomse inimese kujunemist, terviseteadlikkuse, tervist tugevdava käitumise ning tervisliku eluviisi;
- 2) omandab tervikliku arusaama ühiskonna nähtustest ja protsessidest ning nende seostest ja mõjust;
- 3) mõistab kultuurilist mitmekesisust ja demokraatiat tähtsust ning ühiskonna jätkusuutliku arengu vajalikkust, aktsepteerides erinevusi;
- 4) hindab väärtusi, nagu vabadus, inimväärikus, võrdõiguslikkus, ausus, hoolivus, sallivus, vastutustunne, õiglus ja isamaalisus ning lugupidamine enda, teiste inimeste ja keskkonna vastu.

Ainevaldkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks ennast teostavaks

terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest, näeb ja mõistab ühiskonnas toimuvat ning tal on oskusi ja valmidust ühiskonnaellu sekkuda ning selles osaleda.

Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks vajalikke teadmisi oma kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Aine vahendusel suunatakse õpilane teadvustama, analüüsima ja kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Ajalooõpetus aitab kaasa teistes õppeainetes õpitava tervikliku sidumisele ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.

Inimeseõpetus lõimib õppesisu kõigis kooliastmeis, toetades õpilase toimetulekut eakaaslaste hulgas, peres, kogukonnas ja ühiskonnas ning aitab õpilasel kujuneda sotsiaalselt küpseks ja teovõimeliseks isiksuseks.

Inimeseõpetuse üldeesmärk on aidata kaasa õpilase sotsiaalses elus vajalike toimetulekuoskuste arengule, mille elluviimiseks kujundatakse õpilases terviklikku isiksust, sotsiaalset kompetentsust, terviseteadlikkust ja üldinimlike väärtusi, nagu ausus, hoolivus, vastutustunne ning õiglus.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased sotsiaalse kirjaoskuse: teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks.

Õppeaine üldeesmärk on luua eeldused kodanikuidentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevnemiseks ning aktiivse kodaniku kujunemiseks.

Usundiõpetuse kaudu luuakse eeldused erinevate religioonide, nende ühiskondlike ja kultuuriliste väljundite ning väärtussüsteemide mõistmiseks ja kriitiliseks analüüsiks, toetatakse dialoogivalmiduse ja respekti kujunemist maailma erinevalt mõistvate inimeste vahel ning õpilase enese teadlikkust maailmavaatelistes küsimustes.

Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilasel areneks suutlikkus analüüsida oma käitumist ja selle tagajärgi, sobival viisil väljendada oma tundeid, aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suheldes; ennast kehtestada, seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ega teiste huve ega vajadusi. Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskonnas kehtivaid väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ning ühiskonnas.

Sotsiaalainete kaudu kujundatakse alus maailmavaateline mitmekesisusega arvestamiseks ning valmisolek dialoogiks erineva maailmavaate esindajatega.

Kõigi valdkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas.

INIMESEÕPETUS

1. Inimeseõpetus põhikoolis

- Inimeseõpetuse eesmärk on eelkõige õpilase tervikliku isiksuse, üldinimlike väärtuste ja sotsiaalse kompetentsuse arendamine.
- Inimeseõpetuse ainete õpetus on isiksusekeskne, rõhuasetusega väärtuskasvatusel. Õpetuses liigutakse tervikliku *mina* poole ning situatiivselt vahetu ümbruse tajumiselt ühiskonna sotsiaalsele tunnetusele. Väärtustatakse sotsiaalselt efektiivseid käitumisoskusi, positiivse minapildi kujunemist, tolerantsust ning üldinimlikke väärtusnorme.
- Inimeseõpetuse ainete õpetamisel on olulised nii teadmiste-oskuste kujundamine kui ka õpilaste kõlbelis-väärtuseline areng. Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine toimuvad demokraatlikus ja üksteist mõistvas koostööõhkkonnas ning on suunatud positiivsele mõtlemisele oma toimetulekuvõimaluste üle.
- Inimeseõpetuse ainete õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärgiks on saada ülevaade ainetes püstitatud eesmärkide saavutamisest, õpilase individuaalsest arengust ning saadud teabe kasutamine õppeprotsessi tulemuslikumaks kavandamiseks. Inimeseõpetuse ainetes võib hinnata õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, aga mitte hoiakuid.
- Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised, sisaldavad nii suulist kui ka kirjalikku küsitlust, praktilisi ülesandeid ja tegevusi.

2. Põhikooli õppe-eesmärgid

Inimeseõpetusega Tartu Rahvusvahelises Koolis taotletakse, et õpilane:

- õpib tundma ja teadvustama oma mina, oskab anda hinnangut oma tegevusele;
- õpib tundma oma keha ja oskab selle eest hoolitseda;
- oskab hoida puhtust ja korda;
- teadvustab ennastkahjustava käitumise kahjulikku mõju organismile, teab ja oskab määratleda uimastitega seotud riske ning oskab langetada otsuseid uimastitega seotud olukordades;
- õpib probleeme ja olukordi hindama teiste inimeste seisukohalt, aktsepteerib inimeste erinevusi, on tolerantne;
- õpib teistega arvestama, on koostöövõimeline, peab kinni kokkulepetest, vastutab oma tegude eest; on valmis suhtlema;
- õpib tundma ja järgib üldkehtivaid käitumisnorme ja -reegleid; tuleb oma emotsioonidega toime kaaslasid häirimata;
- hakkab väärtustama perekonda, kodu ja kodumaad;
- mõistab murdeeast tulenevaid võimalusi ja ohte, iseenda otsustavat osa oma tuleviku kujundamises;

- mõistab seksuaalsuse olemust ja sellega kaasnevat vastutust;
- tajub enesekasvatuse vajalikkust ja võimalusi, oskab rakendada enesekasvatuse võtteid;
- õpib oma tegevusi planeerima;
- õpib tundma mitmekultuurilise maailma mõistet ja olemust, omandab teadmisi erinevatest kultuuridest

Inimeseõpetuse õpetamisel kasutatavad meetodid:

arutelu, individuaalne töö, loovtöö, vestlus, uurimustöö, project, loeng, demonstratsioon, väitlus, rollimäng, rühmatöö, probleemõpe, presentatsioon, õppekäigud.

Inimeseõpetus I kooliastmel

Õppetegevus

- I kooliastmes alustatakse emotsionaalsel tasandil isamaalist kasvatust; inimestevaheliste erinevuste käsitlemist väärtuste, mitte puudustena; tervislike eluviiside väärtustamist ja sellega seonduvaid konkreetseid harjumusi. Seega juhatab õpetus I kooliastmes sisse nii inimese- kui ka ühiskonnaõpetuse algtõdedesse. Tutvustatakse põhimõisteid ja õpitakse neid kasutama.
- I kooliastmel kõneldakse ajast ja lubadustest kinnipidamisest, kuulamisoskusest. Eakohastes vestlustes selgitatakse välja õpilaste teadmised käsitletavas küsimuses, julgustatakse neid sõna võtma, kujundatakse kaaslaste eesmärgistatud jälgimise ning üksteisega arvestamise oskust. Keerukamate küsimuste käsitlemisel on kõige otstarbekam õpetaja jutustus. Õpetaja juhib õpilase mõttetööd vestluse ja vestlema ärgitavate tekstide abil (jutustades lugusid tegelikust elust või suunates õpilasi lugema, samuti meenutades vajalikke situatsioone lapse kogemustest või kirjandusest). Sel kombel tuuakse lapse ette probleemülesanded, millele vastuste otsimine võib toimuda individuaalselt, rühmatööna või ühises arutluses. Loovtööd, eriti joonistamine käsitletaval teemal (nt ennast, perekonda, kodu, sõpru jne) aitavad probleemidesse süveneda. Kaasa haaratakse ka lapsevanemaid (eestkostjaid, hooldajaid). Koduülesannetena plutakse õpilastel näiteks esitada küsimusi vanematele või isegi vanavanematele. Inimeseõpetuse ainete õpetamisel kasutatakse aktiivõppe meetodeid: rühmatööd, arutlusi, samuti praktilisi õppusi ja õppekäike; rollimänge, eriti suhtlemis- ja käitumisoskuste harjutamiseks.
- Inimeseõpetuse ainega püstitatud õppe-eesmärkide praktiliseks täitmiseks planeeritakse Tartu Rahvusvahelises Koolis järgmised õppekäigud ja üritused:
 - Õppekäigud muuseumitesse, kunstigaleriidesse – eesmärkideks eesti kultuuri tundmaõppimine, turvalise liiklemise nõuete õpetamine ja praktiseerimine, käitumine avalikes kohtades;

Õppekäigid teatrisse (koos kohviku külastamisega), kinno, kontserdile – põhirõhk käitumisreeglite ja lauakommete järgimisel;

Ühine poekülastus – viisakas käitumine poes, palumine-tänamine, raha;

Talvine ja suvine ekskursioon Eestimaa kaunitesse paikadesse – Eestimaa loodus, linnad, külad; turvalisus reisir; käitumine bussis, teistega arvestamine; aja planeerimine ja sellest kinnipidamine; taskurahaga ümberkäimine; kaaslaste abistamine ja kompromissi leidmine;

Erinevatest rahvustest laste ja nende perede poolt organiseeritud üritused, mis tutvustavad nende kodumaa pühasid, kombeid ja tavasid;

Ülekooliliste ürituste osalemine ja esinemine (õpetajate päev, jõulupidu, heategevuslik jõululaat, emadepäev, koolidisko, kooli lõpupidu).

INIMESEÕPETUS 1. KLASSIS

Õppesisu

MINA

Mina erinevused ja sarnasused teiste inimestega

MINU KEHA

Keha eest hoolitsemine

Kasvamine

Terve ja haige inimene

Tervislik eluviis

Isiklik hügieen

MINA JA MEIE

Minu ja teiste vajadused

Oma vigade ja süü tunnistamine

Vabandamine

Leppimine

Minu hea ja halb käitumine, õige ja vale käitumine

Käitumisreeglid

Mäng ja töö

Õppimine

MINA JA MINU PERE

Vanemad, õed, vennad

Vanavanemad ja teised sugulased

Sugupuu

Pereliikmete rollid

Pereliikmetega arvestamine
Pereliikmete lahkumine ja lein
Uus pereliige
Vanemate töö
Kodused tööd
Kodu traditsioonid

EESTIMAA MEIE (AJUTISE) KODUNA

Elukutsed
Erinevate rahvuste, s.h. eestlaste, tavad, pühad ja kombed.
Rahvussümbolika.

MINU KODUMAA

Minu sünnimaa, minu lähedased
Pühad minu peres

LIIKLUS

Ohutu liiklemine tänaval
Liiklusmärgid

Integratsioon teiste õppeainetega

Kehaline kasvatus - päevarežiim, hügieeniharjumuste kujundamine, tervislike eluviiside kujundamine. Käitumine õnnetusjuhtumi korral. Liiklemine, tee ületamine. Käitumine jalakäijana.

Eesti keel - Eesti pühad ja kombed. Rahvussümbolika.

Matemaatika - oma pikkuse ja kaalu mõõtmine; liiklusmärkide seos geomeetriliste kujunditega.

Loodusained - liiklusohutus; käitumine jalakäijana.

Tööõpetus - isiklik hügieen; laua katmine, kaunistamine ja koristamine; riiete ning jalatsite hooldamine; ruumide korrastamine ja kaunistamine.

Kunstiõpetus – portree eestvaates.

Õpitulemused

1. klassi lõpetaja:

- teab, mis on perekond, kodu, kodukoht
- teab käitumisreegleid
- oskab suhelda ja käituda
- teab, et inimesed on erinevad
- teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda

INIMESEÕPETUS 2. KLASSIS

Õppesisu

MINA

Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus
Eneseteadvus ja enesehinnang

MINU KEHA

Isiklik hügieen
Ohud tervisele; ohutusnõuded
Abi saamise võimalused
Esmaabi; käitumine õnnetusjuhtumi korral
Liikumine ja tervis
Kahjulikud harjumused

MINA JA MEIE

Minu ja teiste vajadused
Üksteise eest hoolitsemine ja teiste aitamine
Sallivus
Sõbrad ja sõpruse hoidmine
Oskus panna end teise olukorda
Muredest rääkimine ja oma tunnete väljendamine
Minu hea ja halb käitumine, õige ja vale käitumine
Käitumine, selle mõju ja tagajärjed
Käitumisnormide tähendus ja vajalikkus koolis, kodus ja väljaspool kodu
Mäng ja töö
Meeskonnatöö tähtsus ja reeglid: tähelepanelikkus, teistega arvestamine, tööjaotus, kohusetunne, jagatud vastutus

MINA JA MINU PERE

Abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne
Koduümbrus
Naabrid ja naabruskond
Kodutus
Lastekodu

INIMENE JA TEAVE, AEG JA ASJAD

Aja planeerimine

Oma tegevuse kavandamine, täpsus, lubadused, vastutus

Hinnangu andmine oma tegevusele

EESTIMAA MEIE (AJUTISE) KODUNA

Küla

Vald

Linn

Maakond

MINU KODUMAA

Meeldivaimad paigad sünnimaal

Erinevad pühad minu sünnimaal

Integratsioon teiste õppeainetega

Kehaline kasvatus - isiklik hügieen, ohutusnõuded, riietumine vastavalt ilmastikule. Käitumine õnnetusjuhtumi korral.

Matemaatika – aja mõõtmine ja planeerimine (arvutamine); oma pikkuse ja kaalu mõõtmine; liiklusmärkide seos geomeetriliste kujunditega;

Eesti keel - tähtpäevad Eestis

Loodusained – geograafiline jaotus (maakond, asula jne); kaardilegend; ilmakaared.

Kunstiõpetus – inimese kujutamine: täisfiguur eest- ja külgsuunas liikumises.

Õpitulemused

2. klassi lõpetaja:

- teab, kuidas hoida tervist
- teab, mis on ennastkahjustav käitumine
- oskab ohuolukorras abi kutsuda
- teab, mis on kodukoht, kodumaa, riik
- teab kõlbelise käitumise norme
- oskab suhelda ja teistega arvestada
- teab, mis on ausus, õiglus, kohustused
- oskab anda hinnangut oma tegevusele
- oskab planeerida oma aega ja tegevusi

INIMESEÕPETUS 3. KLASSIS

Õppesisu

MINA

Lapse õigused, kohustused ja kaitse

MINA JA MEIE

Minu ja teiste vajadused

Ausus ja õiglus vastukaaluks ebaõiglusele, kaebamisele ja tagakiusamisele

Hakkamasaamine kiusamise ja vägivallega

Muredest rääkimine ja oma tunnete väljendamine

Abi otsimise ja leidmise võimalused

Mäng ja töö

Keeldumine kahjulikust/kahjustavast ühistegevusest

INIMENE JA TEAVE, AEG JA ASJAD

Teave ja teabeallikad, nende kasutamine

Reklaami eesmärk ja mõju

Minu oma, tema oma, meie oma

Asja väärtus ja hind

Suhtumine asjadesse ja teiste töösse

Raha

Raha teenimine, hoidmine, kulutamine, laenamine

Arvestamine teiste inimeste vajadustega

Kulutuste planeerimine

MINA JA TURVALISUS

Ohud

Tuleohutus, looduslikud ohud ja ohtlikud ained ning abi kutsumine

Võõras ümbrus ja võõraga kaasaminek

Ahistamise probleem

Liiklusreeglid

Politsei

Laste usaldustelefon

Turvakodu

Sotsiaalne hädaabi

EESTIMAA MEIE (AJUTISE) KODUNA

Riik ja selle kaitse

Seadused kui ühiskonnaelu reeglid

Eesti Vabariigi ja kodukoha sümbolid
Riigikogu
Valitsus
President
Eestimaa rikkus: loodus, inimesed, kultuur, haridus
Eesti riigi tuntud inimesed
Eesti vähemusrahvused
Naaberriigid
Eestlased välismaal ja teised meie hulgas
Sallivus erinevate kultuuride ja rahvuste suhtes

MINU KODUMAA

Sümbolid
Naaberriigid
Tuntud inimesed

Integratsioon teiste õppeainetega

Kehaline kasvatus - hügieeninõuete täitmine, õige riietuse valik, ohutu käitumine kehalise kasvatus tunnis ja tänaval liiklemisel. Käitumine õnnetusjuhtumi korral.

Matemaatika – raha arvestamine; arvuti kasutamine infoallikana. Diagrammide koostamine uurimustöodes arvuti abil. Liiklusmärkide seos geomeetriliste kujunditega.

Loodusained – ajavööndid. Erinevad riigid, naaberriigid; vähemusrahvused.

Eesti keel – Eesti riik, naaberriigid, sümbolid, president, riigikord, naaberriigid.

Kunstiõpetus ja tööõpetus – Eesti ja oma kodumaa sümbolite valmistamine; kaaslaste tööde analüüs, tolerantne suhtumine kaasõpilaste töödesse.

Õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- oskab ohuolukorras abi kutsuda
- teab Eesti riigi tuntud inimesi
- tunneb Eesti riigi sümboleid ja lähemaid naaberriike
- teab, mis on ausus, õiglus, kohustused ja vastutustunne
- oskab teha koostööd, suhelda ja teistega arvestada
- oskab hinnata asjade ja raha väärtust
- teab, et inimesed, nende arvamused, hinnangud ja väärtused on erinevad
- mõistab oma õigust jääda eriarvamusele ja keelduda ühistegevusest, kui see on ennastkahjustava iseloomuga

- oskab leida vajalikku infot erinevatest teabeallikatest
- oskab jutustada oma sünnimaast, selle sümbolitest ja tuntud inimestest

INIMESEÕPETUS II KOOLIASTMEL

Õppetegevus

- II kooliastmel on inimeseõpetuse sisuks tervisekasvatus ning sotsiaalse kompetentsuse arendamine. See on vanus, mil laps vajab abi oma arenguliste muutustega toimetulekuks. Samas on sobiv aeg võtta kokku ja teadvustada I kooliastmes omandatud inimese tervist puudutav teave.
- II kooliastmel antakse õpilastele ülesandeid koostada õpimappe ja teha uurimistöid. Õppekäikudel eelnevate juhendite alusel kogutud materjali läbitöötamine ja arutelu kaudu süvenetakse käsitletavatesse teemadesse ja nii muudetakse õpetus elulähedasemaks. Ära kasutatakse õpilaste varasemat lugemust, samas suunatakse neid lugema kirjandust, kust käsitletava teema kohta midagi mõtlemapanevat leiab.
- Eriti olulised on inimeseõpetuse õpetamisel aktiivõppe meetodid: rühmatööd, rollimängud (nt konfliktide lahendamine, «ei» ütlemine jne), diskussioonid, arutlused. Kasutatakse ka vanemate või muude oluliste inimeste intervjuerimist, mis aitab tajuda sugupõlvede järjepidevust.
- Inimeseõpetuse ainega püstitatud õppe-eesmärkide praktiliseks täitmiseks planeeritakse Tartu Rahvusvahelises Koolis järgmised õppekäigud ja üritused:
 - Õppekäigud muuseumitesse, kunstigaleriidesse, teatrisse, kinno, kontserdile – erinevate kunstivormide tundmaõppimine, analüüsiva ja kriitilise mõtlemise arendamine;
 - Õppekäik Teadusteatrisse ja AHHA keskusesse – eesmärk julgustada õpilasi küsimusi esitama ja analüüsima, kriitiliselt mõtlema;
 - Ühine poekülastus – ostude planeerimine, arveldamine rahaga, keskkonnasäästlik mõtlemine;
 - Talvine ja suvine ekskursioon Eestimaa kaunitesse paikadesse – Eestimaa loodus, linnad, külad; turvalisus reisil; käitumine bussis, teistega arvestamine; aja planeerimine ja sellest kinnipidamine; taskurahaga ümberkäimine; kaaslaste abistamine ja kompromissi leidmine;
 - Erinevatest rahvustest laste ja nende perede poolt organiseeritud üritused, mis tutvustavad nende kodumaa pühasid, kombeid ja tavasid;
 - Ülekooliliste ürituste organiseerimine, neil osalemine ja esinemine (õpetajate päev, jõulupidu, heategevuslik jõululaat, emadepäev, koolidisko, kooli lõpupidu);
 - Erinevate õppeainete laste projektide esitlemine koolikaaslastele – esinemisoskus;
 - Kahepäevane matk loodusesse – tervislikud eluviisid, esmaabi, päevakava

koostamine, lubadustest kinnipidamine, kaaslastega arvestamine.

INIMESEÕPETUS 4. KLASSIS

Õppesisu

Tervisekasvatus

TERVIS

- Tervise olemus
- Tervist mõjutavad tegurid
- Tervise hindamine

TERVISLIK ELUVIIS

- Tervisliku eluviisi komponendid
- Päevakava
- Keha puhtus
- Karastamine

VAIMNE TERVIS

- Vaimse tervise komponendid
- Positiivne mõtlemine

TERVISLIK TOITUMINE

- Minu toiduvalik ja mis seda mõjutab
- Tervisliku toitumise põhimõtted
- Minu tervislik päevamenüü

KEHALINE AKTIIVSUS

- Kehalise aktiivsuse vormid.
- Kehaline aktiivsus tervise tugevdajana
- Tervistava kehalise aktiivsuse põhimõtted
- Enesetestimine
- Sobiva spordiala valik
- Tippспорт

ESMAABI

- Esmaabi põhimõtted ja oskused tegutsemiseks
- Esmaabi erinevates olukordades
- Koduapteek

ÕNNETUSJUHTUMID

- Õnnetusjuhtude vältimine
- Ohutu käitumine koolis, kodus, tänaval ja õues

HAIGUSED

- Enamlevinud haigused ja nende ennetamine

Nakkuslikud ja mittennakkuslikud haigused

Allergia

Vaktsineerimine

Meditsiiniabi

Sinu kui abisaaja õigused ja kohustused

KESKKOND JA TERVIS

Tervislik elukeskkond

Füüsilised ja psühhosotsiaalsed tingimused tervise tagamiseks

TURVALISUS

Liiklusmärkide ja -reeglite tundmaõppimine ja järgimine liigeldes

MEEDIAÕPETUS

Meedia liigid

Fakt ja arvamus

Integratsioon teiste õppeainetega

Kehaline kasvatus - tervislikud eluviisid, sportlik vaba aja veetmine, kehalise aktiivsuse tähtsus, enesetestimine, sobiva spordiala valik.

Matemaatika – raha arvestamine; arvuti kasutamine infoallikana. Diagrammide koostamine uurimustöodes arvuti abil. Liiklusmärkide seos geomeetriliste kujunditega.

Loodusained – keskkondlikud tegurid ning nende mõju inimese tervisele.

Ajalugu – isiklik hügieen läbi aegade.

Tööõpetus – maitse ja praktilisus moes.

Õpitulemused

4. klassi lõpetaja:

- teab, mis on tervis, ja oskab järgida tervislikku eluviisi (tervise ohutegurid, traumade vältimine, hädaabi teenused), oskab anda esmaabi
- teab erinevaid terviseriske
- oskab hinnata ja väärtustada tervislikku elukeskkonda ning tingimusi tervise tagamiseks
- tunneb ja oskab järgida liiklusmärke

INIMESEÕPETUS 5. KLASSIS

Õppesisu

Tervisekasvatus ja suhtlemisõpetus

SOOLINE ARENG

Küpsemine

Kehaline areng ja muutused suhetes vastassugupoolega

Seksuaalsus

HAIGUSED

Sugulisel teel levivad haigused

AIDS

INIMENE SOTSIAALSETES SUHETES

Vajadused

Vajaduste hierarhia

Inimene sotsiaalses suhetes kaasinimestega

Väärtused ja väärtuste hierarhia

Hariduse omandamine kui väärtus

Kõlblusnormid

Kultuurilised erinevused

SUHTLEMINE TEISTEGA

Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine

Suhtlemisakt

Aktiivne kuulamine

Tunnete väljendamine

Eneseavamine inimestevahelistes suhetes

Kultuuridevaheline suhtlemine

SUHTLEMINE ISEENDAGA

Mina-pilt

Enesehinnang

Eneseanalüüs

Oma väärtuste selgitamine ja väärtusorientatsiooni kujunemine

Konfliktid iseendaga

ENESEKEHTESTAMINE JA ENESEKONTROLL

«Ei» ütlemine

Agressiivne, ennastkehtestav ja alistuv käitumine
Teistest hooliv käitumine vastukaaluks agressiivsele käitumisele
Vabandamine ja süüteo ülestunnistamine
Enesekontroll ja enesepiiramine

SOTSIAALNE KOMPETENTSUS

Üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine
Efektiivsed ja ebaefektiivsed sotsiaalsed oskused
Sõprus
Empaatia
Vastutus
Eakaaslaste mõju
Konformsus ja sõltumatus
Sõltumatu inimese sõltuvus teistest inimestest
Toetus ja abi teistelt inimestelt

POSITIIVNE MÖTLEMINE

Positiivne *mina*-pilt
Terviklik mina

UIMASTID

Käitumine uimastitega seotud situatsioonides

Integratsioon teiste õppeainetega

Kehaline kasvatus - hügieeninõuete täitmine, keha puhtus, karastamine, kehalise aktiivsuse tähtsus.

Muusikaõpetus – häälemurre noorukieas.

Loodusained– erinevad riigid, maailma kui erinevatest osadest koosneva terviku tajumine, ajavööndid.

Õpitulemused

5. klassi lõpetaja:

- teab inimese murdeeas toimuvaid muutusi
- teab olulist seksuaalelust ja suguhaigustest
- teab efektiivseid suhtlemis- ja käitumisviise
- oskab ennast väärtustada, oma võimeid ja käitumist hinnata
- oskab väärtustada erinevaid kultuure ning mõista ja näha kultuuridevahelisi

- erinevusi
- austab kõlbelisi väärtusi ja üldinimlikke põhimõtteid

INIMESEÕPETUS 7. KLASSIS

Õppesisu

INIMESE ELUKAAR JA MURDEEA KOHT SELLES

Areng ja kasvamine
Inimese elukaar ja selle perioodid
Murde- ja noorukiiga

TÜTARLAPSEST NEIUKS, POISIST NOORMEHEKS

Varajane ja hiline küpsemine – igaühel oma tempo
Nooruki põhimured küpsemisperioodil
Neiu, keda noormehed hindavad, ja noormees, keda neiud hindavad
Seksuaalhuvi tärkamine ja ilmnemine
Vabadus valida
Vastutus seksuaalsuhetes
Pereplaneerimine

ESIMESED KIINDUMUSED

Kiindumussuhete olemus
Noorukite kiindumussuhted
Käimine
Lahkumineku tragöödia

HAAVUV, HAAVAV JA HAAVATAV MURDEEALINE

Suhtlemise ABC
Suhtlemise tasemed
Suhtlemine eakaaslastega ja sõpradega
Konfliktid suhetes
Sallivus suhetes
Stressiga toimetulek

UUED SUHTED PEREKONNAGA

Murdeealise õigused ja kohustused
Arusaamatused ja konfliktid kodus
Konfliktide ennetamine ja lahendamine
Sõltumatus, selle olemus

Integratsioon teiste õppeainetega

Kehaline kasvatus - hügieeninormide täitmine, ohutu käitumine kehalise kasvatuses tunnis, enesekasvatus ja kontroll, viisakas ja teisi arvestav käitumine kehalise kasvatuses tunnis, tervist tugevdavad ja kahjustavad tegurid.

Matemaatika – statistika; diagrammidem koostamine arvuti abil.

Õpitulemused

7. klassi lõpetaja:

- teab, missugused muudatused toimuvad murdeeaas, mõistab murdeea eripära teiste eluperioodide seas
- teab, kuidas toimub suguline küpsemine, olulist seksuaalelust ja raseduse vältimise võimalusi
- mõistab, et inimesed on erinevad
- tunneb peamisi stressiga toimetuleku võimalusi, oskab oma tervislikku seisundit jälgida ja hinnata

INIMESEÕPETUS 8. KLASSIS

Õppesisu

TERVISEOHUD

Erinevad uimastid ja nende tarvitamisest tulenevad tervise-, sotsiaalsed ja juriidilised riskid

Uimastiseotuse olemus

Sõltuvus

Käitumine ja otsuste langetamine uimastitega seotud olukordades

Abi saamise võimalused

INIMENE JA TEMA TERVISLIK ELUVIIS

Tervisliku eluviisi sisu ja vormid

Tervisliku eluviisi kujundamine

Tervist tugevdavad ja kahjustavad tegurid

Välise mina aktsepteerimine *tervisliku mina* aspektina

Ohud ja probleemid seoses *füüsilise minaga*

Integratsioon teiste õppeainetega

Kehaline kasvatus - hügieeninormide täitmine, ohutu käitumine kehalise kasvatus tunnis, enesekasvatus ja kontroll, viisakas ja teisi arvestav käitumine kehalise kasvatus tunnis, tervist tugevdavad ja kahjustavad tegurid, kehaline tegevus kui stressiga toime tulemise võimalus.

Matemaatika – statistika; diagrammidem koostamine arvuti abil.

Ajalugu – hädavajalikud kaubad ja luksuskaup.

Õpitulemused

8. klassi lõpetaja:

- tunneb peamisi tervist tugevdavaid ja kahjustavaid tegureid ning terviseriske
- oskab oma tervislikku seisundit jälgida ja hinnata

ÜHISKONNAÕPETUS

1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi ühiskonna probleemide vastu, oskab neid märgata ja uurida ning oma seisukohti ja valikuid põhjendada;
- 2) oskab tulla toime tänapäeva ühiskonnas, lähtudes üldinimlikest väärtustest;
- 3) teab, kuidas osaleda poliitika kujundamises ja teostamises nii kohalikul kui ka Eesti riigi tasandil;
- 4) väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid, nagu seaduslikkus, vabaduse ja vastutuse seos; arvestab teisi, väärtustab mitmekesisust, panustab ühiskonna jätkusuutlikku arengusse ja sidususse ning seisab vastu kesksete normide rikkumisele; on seaduskuulekas;
- 5) määratleb ennast ühiskonna liikmena, Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna.

2. Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühma-tööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, raamatukogu, kohaliku omavalitsuse ja riigiasutused, ettevõtted, mittetulundusühingud, arhiivid, näitused, muuseumid.

Kooliastme spetsiifilised õppetegevused esitatakse vastava kooliastme lõpus.

3. Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest.

Hinnatakse nii õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel. Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse hinnanguid ka väärtuselistes ning hoiakulistes küsimustes. Väärtuste ja hoiakute hindamist võimaldavad rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö. Hinnanguid

andes ja numbriliselt hinnates võetakse aluseks ainekavaga määratud õpitulemused.

Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla.

Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ja vastavuses õpitulemustega. Aine pakub rohkesti võimalusi mitmekesiseks tööks erinevate allikatega (pildid, skeemid, tabelid, tekstid). Vanuseastmele vastavalt võib lihtsamaid ülesandeid anda mõne fakti või näite leidmiseks ning hinnata ülesande täitmise põhjalikkust ja täpsust. Praktiliste tööde puhul ei hinnata mitte ainult tulemust, vaid ka protsessi käiku. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.

Õpitulemuste hindamisel kasutatakse sõnalisi hinnanguid ja numbrilisi hindeid. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

Kooliastme spetsiifilised hindamise vormid ja põhimõtted esitatakse vastava kooliastme lõpus.

ÜHISKONNAÕPETUS 6. KLASSIS

Õppesisu

Tervisekasvatus ja suhtlemisõpetus

KONFLIKTID

- Konfliktide olemus ja põhjused
- Efektivesed ja ebaefektivesed konfliktide lahendamise teed
- Kriitikaga hakkamasaamine
- Läbirääkimiste pidamine

KRIIS

- Kriisi olemus
- Põhjused
- Kriisi kulg
- Reaktsioonid ja käitumine kriisiolukorras
- Õkiseisund ja sellega hakkamasaamine
- Kriisiabi
- Nõustamisabi võrgustik
- Psühholoogilise nõustamise võimalused noortele

KOOLID ON ERINEVAD

- Koolivahetus, uus kool
- Erinevad koolitüübid
- Geograafilisest asendist ja kultuuritaustast tulenevad erinevused koolide vahel

Euroopa riigid

PROBLEEMIDE LAHENDAMINE

Erinevate alternatiivsete käitumisviiside leidmine probleemide lahendamisel

Tagajärgedest mõtlemine

Vahend-eesmärk-mõtlemine

Sotsiaalsete dilemmade lahendamine

ERINEVUSTE AKTSEPTEERIMINE

Sallivus enda ja teiste vastu

Individuaalsed erinevused

Erivajadustega inimesed

Soolised erinevused

Erinevused multikultuurilises ühiskonnas

UIMASTID

Uimastite liigitus, üldiseloomustus ja mõju organismile

Integratsioon teiste õppeainetega

Kehaline kasvatus - hügieeninormide täitmine, õige riietuse valik, ohutu käitumine kehalise kasvatus tunnis, viisakas ja teisi arvestav käitumine, adekvaatne enesehinnang.

Loodusained - Jätkusuutlik areng, geograafilisest asendist tulenevad erinevused koolide vahel.

Ajalugu – erinevad koolitüübid tänapäeval ja ajaloo vältel. Uimastite ajalugu.

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- on viisakas, sõbralik, väarikas, vastutustundlik, töökas, täpne ja aus;
- teab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid;
- mõistab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis; märkab probleeme koolis, toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat;
- loetleb Eesti riigi valitsemise põhilisi institutsioone ja kirjeldab nende ülesandeid (kohalik omavalitsus, Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus);
- teab, mis on põhiseadus ja teised seadused, miks seadusi tuleb täita; teab, mis on lapse õigused ja vastutus;
- selgitab näidetega, mis on kodanikuühendus, kodanikualgatus ja vabatahtlik töö; põhjendab vabatahtliku töö vajalikkust ning pakub abi abivajajatele; tunneb ära ebaõigluse ja oskab sellele vastu seista;
- mõistab inimeste iseärasusi, teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse

ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest; on salliv erinevuste suhtes ja valmis koostööks, oskab vältida ja lahendada konflikte;

- toob näiteid ühiskonna toimimiseks ja arenguks vajalikest elukutsetest ja ettevõtetest ning väärtustab töötamist kui peamist elatusallikat; tunneb oma õigusi ja vastutust omanikuna ja tarbijana;
- oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks ning seda kriitiliselt hinnata; esitab oma teadmisi ja seisukohti selgelt ja veenvalt ning suudab neid põhjendada; loob, kasutab ja jagab infot ning väärtustab enda ja teiste autorite tööd;
- teab, et tal on õigus saada abi, ning oskab leida abi ettetulevates elusituatsioonides.

ÜHISKONNAÕPETUS III KOOLIASTMEL

Õppetegevus

- 1 Isiksuse arengu seaduspärasusi arvestades on III kooliastmel eriti oluline inimese identiteedi, enesekasvatuse ja kõlbeliste normidega seostuv. Sel perioodil vajab õpilane iseendaga tegelemise võimalust, soovib rääkida iseendast ja oma probleemidest, väärtustab iseennast isiksusena. Samas vajab murdeeline teadmisi tervislikust eluviisist ja ohtudest tervisele, mida rakendada igapäevases käitumises.
- 2 Õpilastele antakse senisest enam iseseisvat tööd, arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi, nende tugevaid ja nõrku külgi ning probleeme. Tehtud töödest kokkuvõtete tegemiseks kasutatakse rühmatööd, lastakse õpilastel üheskoos probleemsituatsioonidele ja kõlbelistele dilemmadele vastuseid otsida. Kuna elles vanuses õpilane on oma isiksusest väga huvitatud, sobivad hästi mitmesugused testid ja ankeedid (tuleb olla ettevaatlik tulemuste interpreteerimisel, murdeelised kalduvad liiga kergesti tegema laiaulatuslikke üldistusi). Kasutatakse ka uurimuslikku laadi projektide, õpimappide, võib-olla ka raamatute vms kirjutamist, illustreerimist ja retsenseerimist.
- 3 Mida vanemate õpilastega on tegemist, seda enam võib toetuda nende lugemusele ja eluliste tähelepanekutele. Vestlus ja diskussioonid ühendavad III kooliastmes nagu eelmisteski kõiki muid meetodeid. Inimeseõpetuse õpetaja mõistvus ja sallivus kõikide õpilaste suhtes on seega eriti oluline. Demokraatliku ja sõbraliku õhkkonna puhul on arutluste kasutegur suurem, samas on võimalik ka rollimängude ulatuslikum kasutamine ja kommenteerimine.
- 4 Inimeseõpetuse ainega püstitatud õppe-eesmärkide praktiliseks täitmiseks planeeritakse Tartu Rahvusvahelises Koolis järgmised õppekäigud ja üritused:
 - Õppekäigud muuseumitesse, kunstigaleriidesse, teatrisse, kinno, kontserdile– erinevate kunstivormide tundmaõppimine, analüüsiva ja kriitilise mõtlemise arendamine;
 - Õppekäik Teadusteatrisse ja AHHA keskusesse – eesmärk julgustada õpilasi küsimusi esitama ja analüüsima, kriitiliselt mõtlema;
 - Talvine ja suvine ekskursioon Eestimaa kaunitesse paikadesse – Eestimaa

loodus, linnad, külad; turvalisus reisir; käitumine bussis, teistega arvestamine; aja planeerimine ja sellest kinnipidamine; taskurahaga ümberkäimine; kaaslaste abistamine ja kompromissi leidmine; oskus öelda EI

- Erinevatest rahvustest laste ja nende perede poolt organiseeritud üritused, mis tutvustavad nende kodumaa pühasid, kombeid ja tavasid;
- Ülekooliliste ürituste organiseerimine, neil osalemine ja esinemine (õpetajate päev, jõulupidu, heategevuslik jõululaat, emadepäev, koolidisko, kooli lõpupidu);
- Erinevate õppeainete alaste projektide esitlemine koolikaaslastele – esinemisoskus;
- Külalisesindejate ettekanded sotsiaal- ja juriidilistest probleemidest erinevates riikides;
- Kahepäevane matk loodusesse – tervislikud eluviisid, esmaabi, konfliktsituatsioonide lahendamine.

ÜHISKONNAÕPETUS 8. KLASSIS

Õppesisu

Ühiskond ja sotsiaalsed suhted

Ajakirjandus e roll ühiskonnas: informeerimine, tähelepanu juhtimine probleemidele, avaliku arvamuse kujundamine, meelelahutus jne.

Autoriõigused ja -vastutus, teoste kasutamine: viitamine, tsiteerimine, üles- ja allalaadimine. Plagieerimine.

Ühiskonna sotsiaalne struktuur

Sotsiaalsed rühmad ühiskonnas: soolised, ealised, rahvuslikud, usulised, varanduslikud, regionaalsed jm.

Väärtused ja identiteedid. Mitmekultuuriline ühiskond ja selle võimalused ning probleemid.

Ühiskonna institutsionaalne struktuur – avalik sektor, erasektor, kolmas sektor

Avalik sektor ja selle institutsioonid (riigiasutused, kohalik omavalitsus, avalik-õiguslikud asutused).

Sihtasutused, heategevus, vabatahtlik töö, kodanikualgatused.

Ühiskonnaliikmete õigused

Lapse õigused, kohustused ja vastutus.

Lastekaitse rahvusvahelised probleemid.

Demokraatia

Demokraatliku ja mittedemokraatliku ühiskonna erinevused.

Demokraatliku valitsemise põhijooned: võimuorganite valitavus ja aruandlus, võimude lahusus ja tasakaal.

Õigusriik. Kodanikuvabadused ja -õigused.

Eesti ja õpilase kodumaa valitsemiskord

Kodanikuühiskond

Noorte osalusvõimalused. Õpilasomavalitsus ja õpilasorganisatsioonid.
Noorteprojektid.
Käitumine kriisioludes.

Majandus

Isiklik majanduslik toimetulek. Eesmärkide püstitamine ja ressursside hindamine.
Palk ja palgaläbirääkimised. Isiklik eelarve.

ÜHISKONNAÕPETUS 9. KLASSIS

Õppesisu

Ühiskond ja sotsiaalsed suhted

Kommunikatsioonieetika, avaliku ja eraelu piir; suhtlemiskultuur.
Turunduskommunikatsioon, selle funktsioon ja liigid: valimisreklaam, sotsiaalreklaam, kommerts-reklaam jne. Meediamajanduse põhitõed (sisu ja reklaami vahekord, tulud ja kulud meedias).
Teabe tõlgendamine ja kriitiline analüüs; fakti ja arvamuse eristamine.

Ühiskonna sotsiaalne struktuur

Sotsiaalne kihistumine ja selle põhjused. Sotsiaalne sidusus.
Sotsiaalne tõrjutus. Sotsiaalne õiglus ja võrdõiguslikkus.
Solidaarsus.

Ühiskonna institutsionaalne struktuur – avalik sektor, erasektor, kolmas sektor

Erasektor kui kasumile suunatud sektor.
Kolmas sektor kui mittetulundussektor.

Ühiskonnaliikmete õigused

Inimõigused meie igapäevaelus, riigi ja üksikisiku roll nende tagamisel. Põhiõigused; sotsiaal-majanduslikud, poliitilised ja kultuurilised õigused. Inimkaubandus, tööorjus, seksuaalne eksploatatsioon jm. UNICEFi tegevus.

Demokraatia

Demokraatliku ja mittedemokraatliku ühiskonna erinevused.
Demokraatliku valitsemise põhijooned: võimuorganite valitavus ja aruandlus, võimude lahusus ja tasakaal.
Õigusriik. Kodanikuvabadused ja -õigused.

Kodanikuühiskond

Kodanikuühiskonna olemus ja põhijooned. Vabaühendused ja MTÜd. Kirik ja usuühendused. Kodanikuosalus ja kodanikualgatus. Kodanikuajakirjandus. Vabatahtlik tegevus, kaasatus ühendustesse ja organisatsioonidesse.

Eesti ja õpilase kodumaa valitsemiskord

Põhiseadus. Põhiseaduslikud institutsioonid. Riigikogu koosseis ja ülesanded. Valitsuse moodustamine ja ülesanded. President. Kontrollorganid: õiguskantsler, riigikontroll. Kohus. Kohalik omavalitsus.

Õigussüsteem: Eesti kohtusüsteem. Õigusaktide kasutamine. Alaealiste õiguslik vastutus. Kodakondsus. Eesti kodakondsuse saamise tingimused. Kodanikuõigused ja -kohustused. Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud, kodakondsuseta isikud ning kolmandate riikide kodanikud, nende õigused ja kohustused Eestis.

Erakonnad. Erakonna ülesanded demokraatlikus riigis. Eesti parlamendierakonnad. Valimised. Valimiste üldine protseduur. Kandidaadid ehk valitavad ja hääletajad ehk valijad; nende rollid. Valimiskampaania. Teadlik hääletamine.

Eesti Euroopa Liidu liikmena. Eesti rahvusvahelistes organisatsioonides.

Majandus

Elukestva õppe tähtsus pikaajalises toimetulekus. Säästmine ja investeerimine. Laenamine. Tarbijakäitumine, säästlik ja õiglane tarbimine. Tarbijakaitse kaupade ja teenuste turul. Tootemärgistused. Isiklik ettevõtlus. Turumajanduse põhijooned. Nõudmine ja pakkumine. Konkurents. Tootlikkus ja kasum. Ettevõtluse vormid: AS, OÜ, FIE. Ettevõtluse roll ühiskonnas. Ressursside jagunemine maailmas. Riigi roll majanduses: planeerimine ja regulatsioon. Riigieelarve. Maksud, maksustamise põhimõtted. Tulude ümberjagamine. Ühishüved ja sotsiaalne turvalisus. Aus maksumaksmine. Sotsiaaltoetused ja sotsiaalkindlustus.

Tööturg. Tööturu mõiste. Tööandja ja töövõtja rollid töösuhetes. Tööõigus.

Hõivepoliitika, tööturu meetmed tööandjatele ja tööotsijatele. Erinevast soost, erineva haridustaseme ning töö- ja erialase ettevalmistusega inimesed tööturul.

Õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb demokraatia toimimise põhimõtteid ning toob näiteid nende rakendamise kohta; toimib demokraatia põhimõtteid arvestades; on orienteeritud enesearendamisele;
- 2) määratleb ja tunnetab end oma kogukonna ja Eesti ühiskonna liikmena; on valmis toimima vastutustundliku kodanikuna Eesti Vabariigis, Euroopa Liidus ning maailmas;
- 3) tunneb ja järgib inimõigusi, märkab nende rikkumist ning tegutseb inimõiguste kaitsel; tunnustab erinevaid inimrühmi võrdselt väärtuslikuna ning käitub sallivalt;
- 4) tunneb Eesti riigi põhiseadust ja ülesehitust ning halduskorraldust; oskab

- suhelda riigi- ja omavalitsusasutustega; oskab leida ja kasutada vajalikku õigusakti; järgib seadusi; kasutab kodanikuühiskonna tegutsemisvõimalusi; selgitab näidete kaudu vabaühenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärgi;
- 5) tunneb Euroopa Liidu ülesehitust, väärtusi ning nimetab liikmesriike; nimetab teisi rahvusvahelisi organisatsioone ja selgitab nende tegevuse eesmärgi;
 - 6) selgitab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid, üksikisiku, ettevõtja ja riigi rolli majanduses; mõistab riigi ja turu vahekorda, teab, mis on avalik ja erasektor; tunneb maksustamise eesmärgi ning üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega;
 - 7) hindab oma võimalusi, õigusi ning vastutust ettevõtjana ja tööturu osalisena, kavandab oma karjääri, teeb otsuseid enda suutlikkust ja ressursse adekvaatselt analüüsides ning tegevuse tagajärgi prognoosides;
 - 8) hindab ressursside piisavust ning tarbib säästlikult; tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana;
 - 9) analüüsib kriitiliselt infokeskkonda, arvestades autoriõiguste kaitset; oskab leida vajalikku teavet ja vahendeid; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid;
 - 10) teab, mis on üleilmastumine ja toob näiteid üleilmastumise mõjudest majandusele, kultuurile, keskkonnale jne.

TARTU RAHVUSVAHELISE KOOLI INIMESEÕPETUSE SEOS ÕPPEKAVA LÄBIVATE TEEMADEGA

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Traditsioonid, legendid, asukoht, festivalid. Erinevad koolisüsteemid ja nende võrdlemine – asukoht, geograafilised tingimused, festivalid, plussid, miinused, ohud, eelised, riigikorraldus, traditsioonid, festivalid. Vähemusgrupid, sotsiaalsed grupid. Sotsiaalsed klassid. Rahvuskultuur. Säästev tarbimine.

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine

Oma tugevate ja arendamist vajavate külgede analüüsimine. Erinevate erialadetöökohustuste analüüsimine ja ohtude nägemine. Erinevate elualade väljapaistvate tippudega tutvumine. Erinevate elukutsete areng ja muutumine aja vältel. Avaliku esinemise harjutamine.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Meedia erinevate liikide tundmaõppimine ja nende käsitlemisoskuste arendamine. Ajalehereklaamide hindamine ja koostamine. Veenva iseloomuga kirjade kirjutamine ja analüüsimine. Filmi-, teatri- ja kirjandusarvustuste koostamine ja hindamine. Avalduste kirjutamine. Retooriliste avalduste esitamine. Intervjuude koostamine, analüüs, läbiviimine. Aktiivõppemeetodite läbi erinevate meediakanalite tundmaõppimine ja kriitilise mõtlemise arendamine. Fakti ehk arvamuse eristamine ja esitamine, manipuleerimismeetodite tundmise arendamine aktiivõppemeetodite kaudu. Arutlus- ja väitlusoskuse arendamine aktiivõppemeetodite teel. Arvutiprogrammide ja Interneti kasutamine õppetöö käigus. Videotehnika kasutamine

eneseanalüüsiks.

Tervis ja ohutus

Liiklusmärkide ja-reeglite tundmaõppimine teoreetiliselt ja praktiliselt. Esmaabi ja elustamise põhimõtete tutvustamine aktiivõppemeetoditega. Uimastipreventsioon eelkõige sotsiaalsete oskuste ja enesekehtestamisoskuse arendamise kaudu aktiivõppemeetodite teel. Turvalise seksuaalkäitumise õpetamine erinevate rasestumisvastaste vahendite kasutamise viiside tutvustamise abil. Kriisisituatsioonide – tulekahju, taruma, avarii jms – analüüsimine ja nendega toimetulek rollimängude kaudu. Tervislike eluviiside propageerimine läbi aktiivõppemeetodite; hammaste pesemine, toiduenergia arvestamine jms õpetamine läbi mängude, Internetis materjali otsimise, loengu, arutelude, postrite-jooniste tegemise, rollimängude ja rühmatöö.

Ajalugu

ÜLDALUSED

1. Ajalugu põhikoolis

- I.1 Üldhariduskooli ajalooõpetus on kontsentriiline. Põhikoolis õpitakse maailma (eelkõige Euroopa) ja Eesti ajalugu vanimast ajast kuni tänapäevani.
- I.2 Ajalooõpetuse dimensioonid on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon.
- I.3 Õppekava üks põhinõudeid on õpilase arendamine. Valmis teadmiste vahendamine on asjakohane ülevaateteemade puhul. Peamine on aga õppimine, kus õppija peab õpikuteksti, ajalehe või ajakirja artikli, algallika või muu materjali põhjal looma endale ise ajaloopildi, tegema järeldusi, väljendama oma arvamust ühe või teise ajaloosündmuse või nähtuse kohta. Ajaloo probleemide lahendamise käigus tekivad uued oskused, rikastub väärtussüsteem, kujuneb rahvuslik ja kultuuriline identiteet, sallivus ja pooldav suhtumine demokraatlikesse väärtustesse, avardub õpilase isiklik maailm.
- I.4 Taolisest põhimõttest lähtuva õpetuse puhul ei saa ajaloo õppimine koolis olla entsüklopeediline, vaid eksemplaarne, s.o ajaloomaterjaliga tutvutakse valikuliselt. Sealjuures tuleb vältida eksemplaarse lähenemise suurimat puudust – ajaloolise aja mõiste hülgamist – ja realiseerida kronoloogiline dimensioon kronoloogilis-temaatilise printsiibi abil. Sel puhul saab rääkida ajaloo teadmisest mitte kui lihtsalt faktikogust, vaid kui protsessist. Mitmekesiste ülesannete lahendamise käigus arenevad õpioskused, ajalooline mõtlemine, kujutlusvõime, rikastub ajaloo teadvus.
- I.5 Ajaloo õpetamisel rakendatakse orienteeruvat ja detailset käsitlust. Orienteeruva käsitlusega avatakse ajalooliste seoste süsteem, asetatakse sündmused põhilisse kronoloogilisse struktuuri ning tehakse üldistusi. Detailselt vaadeldakse mõningaid olulisemaid sündmusi selles struktuuris.
- I.6 Tähtis on silla loomine mineviku ja kaasaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel, arusaama kujundamine, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, kriisikollete olemust, samuti paljusid Eesti ajaloo seotud probleeme. Ajalooallikatega töötades otsitakse kõigepealt vastuseid küsimustele kes, mis, millal, kuidas, seejärel jõutakse järk-järgult küsimuseni miks. Õpilased kogevad, kui keeruline on otsustada ühe või teise sündmuse põhjuste üle. Seetõttu on väga oluline selgitada mõisteid põhjus-tagajärg, sarnasus-erinevus, muutus-järjepidevus.
- I.7 Ajaloo mõistmise seisukohalt on tähtis kujundada võimet asetada end kellegi teise olukorda, vaadelda maailma kellegi teise seisukohast lähtudes. Ajalootundides peaks õpilastele tutvustatama ka erinevaid ajalookäsitusi ühtki neist peale surumata. Õpilastes peab kujundama kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse. Otstarbekas on võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste

käsitlemist erinevates õpikutes ja raamatutes. See aitab mõista, et ajaloo kirjutamine on ikka sõltunud ajast ja ajaloolaste seisukohtadest.

- I.8 Ajaloo pilt, mida igaüks endaga kaasas kannab, ei kujune üksnes koolis. Ajaloo pildi kujunemisele aitavad kaasa ekskursioonid ja õppekäigud ning kokkupuude ajaloo- ja ilukirjandusega, teatri ja kinoga, erinevate inimeste ja paikadega. Selle kogemuse ühendamisel koolis õpituga kujunebki õpilasel järkjärgult välja ainult temale omane ajaloo pilt.
- I.9 Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline integratsioon, lähedaste teemade käsitlemine erinevatest aspektidest lähtuvalt.
- I.10 Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärgiks on saada ülevaade ajalooõpetuse eesmärkide saavutamisest, õpilase individuaalsest arengust, ja kasutada saadud teavet õppeprotsessi tulemuslikumaks kavandamiseks.
- I.11 Õpitulemuste kontrollimise vormid peaksid olema mitmekesised, sisaldama suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartidega, allikmaterjaliga, piltidega, pikaajaliste projektide, referaatide ja uurimistööde koostamist, arutluse kirjutamist.
- I.12 Arutluse hindamisel tuleb arvestada teemast arusaamist ja selle avamist; töö loogilist ülesehitust (sissejuhatus, teemaarendus ja kokkuvõte); oma seisukoha esitamist ja selle põhjendamist konkreetsete näidetega; seoste loomise ja järelduste tegemise oskust. Hindeskaala valib õpetaja vastavalt õpilaste vanuseastmele ja ülesande keerukusele.
- I.13 Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid, ajalooõpetusega kujundatud oskusi. Projektülesande ja iseseisvate uurimistööde hindamisel tuleb jälgida ka töö valmimise protsessi (probleemi püstitamine, andmete kogumine, selekteerimine, analüüsimine, töö vormistamine, klassis ettekandmine), mitte ainult lõpptulemust. Hindamisprotsessis on oluline õpilase enesehinnang ja selle arenemine, mis tõstab vastutust õppimise suhtes. Hindamine peab olema paindlik, arvestama õpilase individuaalsust, erinevaid kursusi ja nende raskusastet.
- I.14 Kokkuvõttev hinne peab kujunema erinevate osaoskuste hindamisest (näiteks: eneseväljendus- ja analüüsioskus, materjali reprodutseerimine, arutluste kirjutamine, töö allikmaterjaliga jne).

2. Põhikooli õppe-eesmärgid

Põhikooli ajalooõpetusega Tartu Rahvusvahelises Koolis taotletakse, et õpilane:

- hakkab tundma huvi mineviku vastu, õpib tundma ajaloo põhimõisteid
- õpib tundma oma kodukoha ajalugu, Eesti ajalugu süstemaatiliselt, Euroopa ja maailma ajalugu nii ülevaatlikult kui ka vastavat ajastut kõige enam iseloomustavate sündmuste ja protsesside kaudu
- hakkab aru saama kaasaja sündmustest, mõistab mineviku ja kaasaja seost
- tunneb ja oskab kasutada erinevaid õpivõtteid, tekstiliike ja infokanaleid
- õpib leidma, omandama, üldistama, tõlgendama, hindama, talletama, kasutama ja edastama ajalooteavet, oskab seda kriitiliselt hinnata
- õpib eristama ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest, oskab näha ja sõnastada probleeme, esitada neist lähtuvalt küsimusi ja pakkuda lahendusteid
- hakkab tunnustama inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, õpib oma arvamust kujundama ja põhjendama, oma tegevust analüüsima ja hindama, oma eksimusi nägema ja korrigeerima
- õpib mõistma põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse, järjepidevuse ja tõenduse olemust ajaloosündmuste ja -protsesside analüüsimisel
- määratleb end oma rahvuse liikmena.

AJALUGU II KOOLIASTMEL

Õppetegevus

Ajalugu on omaette õppeainena kavas alates 5. klassist.

Õppetegevuses on kesksel kohal vestlus ja mänguline tegevus, toetatakse varasematele teadmistele. Õpilastelt võib küsida, missuguseid sündmusi nad ise meenutada suudavad. Esimeseks ülesandeks sobib nt koduloolisele ainele tugineva lühijutu või omaenese ajaloo (eluloo) koostamine vanematelt ja vanavanematelt saadava informatsiooni vahendusel. Õpilased peaksid hakkama mõistma, et ajalugu ongi tegelikult «igapäevase lugu». Läbi õppetegevuse tutvuvad õpilased ajaloo põhimõistetega ja omandavad mitmesuguseid oskusi: küsimuste esitamine, informatsiooni hankimine, suuline ja kirjalik eneseväljendus. Arenevad koostööoskus ja kujutlusvõime.

Teemavaliku aluseks 5. klassis peaks olema õpilaste ajaloohuvi äratamine. Süstemaatiliste teadmiste, oskuste kujundamist 5. klassi ajalookursus eesmärgiks ei sea. Samu põhimõtteid peaks jälgima ka õpilaste hindamisel. Seega ei tohi kontrollida enam kui ühte õpitut teemat korraga. Algab muistsete kultuuride tundmaõppimine nende tänapäevaga ja õpilase kodumaaga suhestamise kaudu.

6. klassis algab süstemaatiline ajalooõpe. Õppetegevustes toetatakse õpilaste varasematele kogemustele. Eelkõige juhendatakse sellest, et üleminek 5. klassist 6. klassi ei oleks liiga järsk. Valdavaks meetodiks sobib algul samuti vestlus. Oluline on ajalooliste kujutluste loomine, koostööoskuse ja iseseisva töö oskuse kujundamine. Seejärel on sobiv minna üle nõudlikumale metoodikale: küsimuste esitamine tekstide kohta, kavastamine, jutukeste koostamine, probleemsituatsioonide loomine, ajaloo sündmuste ja -protsesside lihtsam analüüs, empaatia kujundamine ülesannete kaudu. Kursuse lõpuks peaks õpilane tundma muinas- ja vanaaja kõige olulisemat kultuuripanust ja eristama ühiskonna arenemise põhietappe.

7.–9. klassis jätkub maailma ja Eesti ajaloo õppimine. Eesti ajalugu õpetatakse integreerituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi välja toodud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt. Võimalusel tõmmatakse maailma ajaloo teemade käsitlemisel paralleele Eesti ajalooga.

Tegemist on suurt ajalooajalooperioodi hõlmavate keerukate sündmuste ja protsessidega. Seetõttu on eriti oluline õppetegevuste eakohane organiseerimine ja varem omandatuga arvestamine, et õpilastel ei kaoks huvi ajaloo vastu. Tähelepanu tuleks pöörata õpioskuste kujundamisele ja oma õpistiili leidmisele. Õppetegevustes kasutatakse mitmekesiseid töövõtteid (nt vestlus, diskussioonid, märksõnade leidmine, ajastust kronoloogilise raamistiku loomine – ajajoon, skeemide ja plaanide koostamine, rolli- ja otsustusmängud jne). Võimalusel viiakse õpilasi «ajaloo juurde»: korraldatakse õppekäike ja ekskursioone, õppetunde muuseumides ja arhiivis. Õpetatakse informatsiooni leidma ja korrastama, kriitiliselt hindama. Positiivne on

õpilastes kodu-uurimusliku huvi õhutamise.

Kooliastme lõpuks jõutakse ühiskonna arengu kirjeldamise juurest lihtsamate seoste loomise ja järelduste tegemiseni. Õpilased õpivad probleeme nägema ja neile lahendusteid otsima, järeldusi tegema ning arutlema. Areneb eneseanalüüsi ja koostööoskus.

Põhikoolis hinnatakse sündmuste, nähtuste järjestamist, lihtsamate mõistete kasutamist ajaloolises kontekstis; lihtsamate seoste loomist, võrdlemist ja üldistamist, oskust kasutada kronoloogilist raamistikku ja iseloomustada ajalooperioodi; sarnasuste ja erinevuste leidmist ning kirjeldamist; erinevate seisukohtade esitamist; küsimuste esitamise, teabe korrastamise ja süstematiseerimise oskust (kava); oskust asetada end ajaloolisesse situatsiooni.

AJALUGU 4. KLASSIS

Õppesisu

PAIKKONDLIK AJALUGU: õpilase kodukoht ja kodumaa tänapäeval ja minevikus; mis on toimunud paari inimpõlve jooksul.

Õpilase kodukoht tänapäeval ja minevikus.

Mis oli teisiti, kui vanavanemad olid lapsed.

Endiste aegade märgid, nende tõlgendamine.

Õpilase kodumaa võimalikud seosed Eestiga.

LAPSEPÕLV TÄNAPÄEVAL JA MINEVIKUS.

Vanaemad lapsepõlves.

Lapsed läbi aegade.

Lapsepõlv erinevates kultuurides.

Mängud läbi aegade.

KODUD.

Kodune elu tänapäeval ja minevikus.

Majad läbi aegade ja maailma eri paigus.

Kodus vajaminevad asjad ja nende muretsemine.

Poeskäimine tänapäeval ja minevikus.

INIMESED: kuulsus tänapäeval ja minevikus, mineviku suurkujud.

ASJAD AJAS.

Asjadega seotud lood.

Uued ja vanad asjad.

INFORMATSIOONI EDASTAMINE JA SÄILITAMINE.

Kirja kujunemine.

Teadete edastamine läbi aegade ja maailma eri paigus.

Integratsioon teiste ainetega

Töö- ja tehnoloogiaõpetus: minevikus kasutusel olnud käsitöötehnikate tutvustamine.

Matemaatika: mõõdu- ja kaaluühikud läbi aegade. Rahaühikute muutumine. Toiduretsepti lugemine ja koguste arvutamine. Kiri läbi aegade – erinevad numbrisüsteemid.

Inimeseõpetus: isiklik hügieen läbi aegade.

Loodusõpetus: inimese põlvnemine.

Õpitulemused

Neljanda klassi lõpetaja:

- tunneb mõnda olulist sündmust kodukoha (oma kodumaa) ja Eesti ajaloost, seostab neid omavahel.

AJALUGU 5. KLASSIS

Õppesisu

PAIKKONDLIK AJALUGU: õpilase kodukoht ja kodumaa tänapäeval ja minevikus; muutused, traditsioonid, omapärad.

Eluviis ja elatusalad, nende muutumine ajas.

Endiste aegade märgid, nende tõlgendamine.

Õpilase kodumaa võrdlus Eestiga.

MUINAS- JA VANAAJA KULTUURIDE KAARDISTAMINE: lühiülevaade nende paiknemisest ajas ja ruumis, erijoontest, seostest tänapäeva maailmaga.

Väike-Aasia: Mesopotaamia, sumerid, Iisraeli ja Juuda riik, Pärsia. Vana-Iida kõrgkultuuride põhijooned.

Kesk- ja Lõuna-Ameerika: inkad, maiad, asteegid.

Põhja-Ameerika loodusrahvad.

Arktilises vööndis elavad loodusrahvad.

Austraalia päriselanikud.

Euroopa: keldid, viikingid, Vana-kreeka, etruskid, Vana-Rooma, germaani hõimud, loodusrahvad.

Aasia: India, Hiina, Jaapan, Siberi loodusrahvad.

Okeaania.

PÕHJA-EUROOPA.

Skandinaavlaste eluviis ja ühiskond.

Viikingite merereisid ja kolooniad.

Viikingiaja pärand – kohanimed, paatmatused, raidkirjad (Inglismaa näitel).

VANA-KREEKA.

Vanim kõrgkultuur Euroopas.

Vana-Kreeka kultuuri põhijooned.

Kreeka kultuuri olulisus tänapäeva maailmale.

Kreeka linnriigid.

Ateena õitseng.

Kreeka-Pärsia sõjad.

Hellenism.

Eluolu, pereelu.

Rollid ja klassid ühiskonnas.

Avastused, leiutised, kunst.

Jumalad ja Müüdid.

VANA-EGIPTUS.

Niilus kui Egiptuse eluolu alus.

Talupoegade eluviis ja töö.

Eluolu: toit, vaba aeg, riietumine ja enda kaunistamine.

Ehitised: mudatelistest elamud, püramiidide ehitamine.

Vaaraod: vaarao kui pooljumal; esimene vaarao Narmer; vaarao abilisi – vesiir. Usk jumalad ja müüdid.

Kiri ja kunst.

Integratsioon teiste ainetega

Töö- ja tehnoloogiaõpetus: minevikus kasutusel olnud käsitöötehnikate tutvustamine.

Matemaatika: arvutusülesanded (nt. 'Kui palju mahutab viikingilaev?', 'Kui palju kaalub Egiptuse püramiid?'); Ajaühikute ja -vahemike arvutamine ja teisendamine; mõõtühikud läbi aegade.

Muusikaõpetus: eri ajastute ja kultuuride muusika kuulamine; muusikariistad läbi aegade maailma eri paigus, muusika roll ja funktsioon erinevates kultuurides; mõistete "koor" ja "orkester" ajalooline taust.

Kehaline kasvatus: Olümpiamängud Vana-Kreekas. Sportmängud erinevates

kultuurides.

Õpitulemused

Viienda klassi lõpetaja:

- mõistab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed, loob lihtsamaid seoseid (nt kirjeldab mõnda sündmust);
- mõistab vana-aja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos, esitab näiteid erinevatest kultuurivaldkondadest;
- oskab kasutada aja mõistega seonduvaid sõnu ja fraase: aeg, muinasaeg, vana-aeg, sajand, aastatuhat, eKr, pKr;
- püüab vaadelda maailma minevikus elanud inimeste pilgu läbi, aru saada nende inimeste elulaadist ja tegevusmotiividest;

AJALUGU 6. KLASSIS

Õppesisu

PAIKKONDLIK AJALUGU: muinasaja arengujärgud ja nende üldiseloomustus.

Endiste aegade märgid, nende tõlgendamine – esemeline kultuur ajaloolise järjepidevuse kandjana.

Eesti ala vanim asustus: võrdlus õpilase kodumaa vanima asustusega.

Eesti nooremal kiviajal ja varasel metalliajal: võrdlus vastavate ajajärgudega õpilase kodumaal.

VANA-ROOMA.

Vana-Rooma seos tänapäeva maailmaga.

Rooma riigi tekkimine.

Rooma vabariik.

Rooma keisririik.

Rooma impeeriumi nõrgenemine ja kokkuvarisemine.

Rooma sõjavägi, selle roll riiklikes arengutes.

Eluolu ja kultuur, tervishoid, perekond.

Linnad, teec, ehitised.

Rollid ja klassid ühiskonnas.

Eesti Rooma rauaajal: võrdlus õpilase kodumaaga.

Müüdid ja jumalad, seos Kreeka mütoloogiaga.

Kristluse tekkimine ja levik.

VANA-HIINA

Loodusolud ja nende seos eluviisiga.

Vana-Hiina seos tänapäeva maailmaga
Kultuur, kunst, leiutised.
Usundid ja ideoloogiad, müüdid.
Elu-olu, perekond.
Hiina sõjavägi ja sõjakunst.

JAAPAN VANA- JA KESKAJAL

Loodusolud ja nende seos eluviisiga.
Vana- ja keskaegse Jaapani seos tänapäeva maailmaga
Kultuur, kunst, leiutised.
Usundid ja ideoloogiad, müüdid.
Elu-olu, perekond.
Rüütlikultuur Jaapanis: samuraid.

Integratsioon teiste ainetega

Töö- ja tehnoloogiaõpetus: minevikus kasutusel olnud käsitöötehnicate tutvustamine.

Matemaatika: Ajaühikute ja -vahemike arvutamine ja teisendamine; mõõtühikud läbi aegade. Arvelaua päritolu.

Geograafia: teekonna pikkuse mõõtmine kaardil ja arvutamine kilomeetriteks.

Inimeseõpetus: koolid läbi ajaloo; uimastite ajalugu: Hiina ja oopium.

Muusikaõpetus: eri ajastute ja kultuuride muusika kuulamine; muusikariistad läbi aegade maailma eri paigus, muusika roll ja funktsioon erinevates kultuurides; 12-toonise helirea leiutamine Hiinas.

Kehaline kasvatus: Vana-Rooma vaatemängud, gladiaatorid.

Õpitulemused

Kuuenda klassi lõpetaja:

- kasutab ajalookaarti.
- oskab end asetada minevikus elanud inimese olukorda.
- oskab koostada ajalooalast referaati ja lühiajalust;
- põhjendab oma seisukohti nii suuliselt kui ka kirjalikult, oskab anda hinnangut, osaleb diskussioonis;
- saab aru, et ajaloosündmusi võib alati mitmeti tõlgendada;
- teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, mõistab ajalooallika tähtsust, oskab töötada lihtsamate allikatega;
- töötab mitmesuguste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid;
- tunneb ühiskonna üldist arengut muinas- ja vana-ajal, toob ajajärkude iseloomustamiseks näiteid;

- väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, oskab koostada kava.

AJALUGU 7. KLASSIS

Õppesisu

PAIKKONDLIK AJALUGU: ülevaade õpilase kodumast asustuse algusest tänapäevani.

Kronoloogia.

Üldistuste tegemine pikemate ajalooperioodide kohta.

Kohalikud arengud ülemaailmsete ajaloo protsesside taustal.

Erinevate ajalooperioodide pärand, jäljed tänapäevas.

Endiste aegade märgid, nende tõlgendamine.

KESKAEG: keskaja koht maailma ajaloos, üldisloomustus, sündmused, kronoloogia.

keskaegne ühiskond Prantsusmaa ja Inglismaa näitel.

Frangi riik.

Keskaja riiklus Saksamaa ja Inglismaa näitel.

Muutused riikluses keskaja lõpul ja varauusajal.

Saja-aastane sõda.

Läänikorra üldisloomustus.

Feodaalide ja talurahva eluolu.

Eesti ajalugu ristiusustamisest reformatsioonini; Muistne vabadusvõitlus; Jüriöö ülestõus; - lühiülevaade võrdluses sarnaste protsessidega mujal Euroopas.

KESKAEG: keskaja kultuur, pikaajalised arengud.

Reformatsioon ja vastureformatsioon.

Rüütlikultuur.

Linnad ja kaubandus Hansa- ja Inglismaa linnade näitel.

Euroopa rahvaste ristiusustamine

linnade areng;

Ülikoolid ja teadus.

Keskaegse inimese maailmapilt.

Romaani ja gooti stiil.

Kirik keskajal. Kiriku osa keskaegses kultuuris.

Ristisõjad. Esimene ristisõda. Vaimulikud rüütliordud.
Araablased. Araabia kultuur ja selle tähendus Euroopale.
Bütsantsi keisririik. Bütsantsi kultuuri ja teaduse saavutused.
Renessanss.
Suured maadeavastused

Integratsioon teiste ainetega

Töö- ja tehnoloogiaõpetus: minevikus kasutusel olnud käsitöötehnicate tutvustamine.

Matemaatika: Ajaühikute ja -vahemike arvutamine ja teisendamine; mõõtühikud läbi aegade.

Inimeseõpetus/ ühiskonnaõpetus: esmavajadused ja luksuskaubad, esmavajaduste rahuldamise viisid, tööjõud luksuskaupade taga.

Muusikaõpetus: eri ajastute ja kultuuride muusika kuulamine; muusikariistad läbi aegade maailma eri paigus, muusika roll ja funktsioon erinevates kultuurides.

Õpitulemused

Seitsmenda klassi lõpetaja:

- oskab leida ajaloosündmuste ja -nähtuste sarnasusi ja erinevusi, põhjusi ja tagajärgi
- töötab kaardiga, suudab ise koostada lihtsamaid skeeme ja andmekaarte.

AJALUGU 8. KLASSIS

Õppesisu

PAIKKONDLIK AJALUGU: ülevaade õpilase kodumast asustuse algusest tänapäevani; suurte muutuste jälgimine.

Kronoloogia.

Üldistuste tegemine pikemate ajaloo perioodide kohta.

Kohalikud arengud ülemaailmsete ajaloo protsesside taustal.

Suured muutused lühikese aja looksul ja pikaajalised arengud.

Endiste aegade märgid, nende tõlgendamine.

ÜLEVAADE EUROOPAST VARAUUSAJAL JA ENNE PRANTSUSE REVOLUTSIOONI.

Ülevaade valgustusajastu olulisematest ideedest ja nende mõjust.

Barokkajastu - kunst, muusika, mood.

Absolutismiajastu Euroopas Prantsusmaa näitel;

Valgustatud absolutism Preisimaa ja Venemaa näitel;
Parlamentarism Inglismaal.

Eesti 16. sajandil: Eluolu, Vaimuelu ja kultuur – kõrvutamine vastavate või võrreldavate arengujärgudega õpilase kodumaa ajaloos.

Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus: Muudatused majanduses ja poliitikas, Vaimuelu ja kultuur – kõrvutamine vastavate või võrreldavate arengujärgudega õpilase kodumaa ajaloos.

SUUR PRANTSUSE REVOLUTSIOON:

Revolutsiooni tagamaad, 'Vana repiimi' lagunemine.

Sündmused ja kronoloogia.

Revolutsiooni järel Prantsusmaal ja mujal maailmas toimunud muutused.

Prantsuse Revolutsioon kui "pika keskaja" lõputähis.

MAJANDUS- JA TOOTMISSUHETE MUUTUMINE 18-19 SAJANDIL.

Kapitalismi areng.

Tööstuspööre.

KOLONIAALMAAILM.

Koloniaalimpeeriumid Inglismaa näitel.

Orjakaubandus.

Impeeriumi mõjud väljaspool emamaad: USA iseseisvumine; impeerium põlisrahvaste vaatepunktist, kultuuridevahelised konfliktid.

VICTORIA-AJASTU VAIMUELU JA IDEOLOOGIA.

Darwin ja evolutsiooniteooria.

Naiste roll ühiskonnas, selle muutumine.

Integratsioon teiste ainetega

Töö- ja tehnoloogiaõpetus: minevikus kasutusel olnud käsitöötehnikate tutvustamine.

Matemaatika: Ajaühikute ja -vahemike arvutamine ja teisendamine; mõõtühikud läbi aegade; meetermõõdustiku päritolu.

Inimeseõpetus/ ühiskonnaõpetus: esmavajadused ja luksuskaubad, tööjõud luksuskaupade taga.

Geograafia: maadeavastused (kordamine), koloniaalkaubandus, majanduse sõltumine kliimavöötmest.

Loodusained: teaduse areng 19 sajandil.

Muusikaõpetus: eri ajastute ja kultuuride muusika kuulamine; muusikariistad läbi aegade maailma eri paigus, muusika roll ja funktsioon erinevates kultuurides; barokkmuusika; Marseljees.

Kehaline kasvatus: tervislike eluviiside ja spordi harrastamise kujunemine.

Õpitulemused

Kaheksanda klassi lõpetaja:

- mõistab eri ajastute ajaloo kultuuripanust, iseloomustab tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid, kultuurinähtusi;
- on omandanud maailma ajaloo põhietappide kronoloogilise raamistiku, suudab asetada sinna uut informatsiooni, teab tähtsamaid ajaloosündmusi;

AJALUGU 9. KLASSIS

Õppesisu

EUROOPA ARENGUD 19. SAJANDIL.

Napoleoni sõjad.

Rahvuslus 19. sajandil Saksamaa näitel - paralleelide tõmbamine Eestiga ja õpilase kodumaaga.

Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul, ärkamisaeg ja rahvuslik liikumine: kõrvutamise vastavate või võrreldavate arengujärgkudega õpilase kodumaal ajaloo.

Tänapäevaste riigipiiride kujunemine.

19. sajandi poliitika põhijooned Inglismaa näitel.

Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul.

ESIMENE MAAILMASÕDA.

KULTUUR JA ELUOLU 20. SAJANDI I POOLEL.

Rahvusvaheline olukord.

Maailmamajandus.

Demokraatia ja diktatuurid 1920.–1930. aastail.

Eesti Vabariik: majandus, sise- ja välispoliitika, kultuur – võrdlus õpilase kodumaaga.

Rahvaste vabadusliikumine ja koloniaalimpeeriumide lagunemine.

KÜLM SÕDA.

Arenenud tööstusriigid USA ja Saksamaa LV näitel.

Kommunistlikud riigid NSV Liidu näitel.

Eesti Nõukogude okupatsiooni all.

MAAILM 1990. AASTAIL.

Kommunistliku süsteemi kokkuvarisemine.

Eesti Vabariigi taasiseseisvumine.

kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel.

Integratsioon teiste ainetega

Töö- ja tehnoloogiaõpetus: minevikus kasutusel olnud käsitöötehnikate tutvustamine.

Matemaatika: Ajaühikute ja -vahemike arvutamine ja teisendamine; mõõtühikud läbi aegade; Vana-Kreeka matemaatiokud – kordamine.

Inimeseõpetus/ ühiskonnaõpetus: erinevad riigikorrad ja juhtimisstiilid; lapstööjõud (kordamine).

Muusikaõpetus: eri ajastute ja kultuuride muusika kuulamine; muusikariistad läbi aegade maailma eri paigus, muusika roll ja funktsioon erinevates kultuurides.

Kehaline kasvatus: tervislike eluviiside ja spordi harrastamise kujunemine.

Õpitulemused

Üheksanda klassi lõpetaja:

- teab Eesti ühiskonna arengujärke, oskab neid suhestada kodukoha, naabermaade ja Euroopa ning maailma ajalooga, teab tähtsamaid ajaloosündmusi.

AJALOO PÕHIKOOLI ÕPPEKAVA INTEGRATSIOON ÕPPEKAVA LÄBIVATE TEEMADEGA

Keskkond ja jätkusuutlik areng:

- läbiva teemana kultuuri sõltumine keskkonnast (nt. Egiptuse tsivilisatsiooni seos Niiluse jõega, maa väljakurnamine kui tsivilisatsiooni allakäigu algus, erinevate kultuuride võtted rahvaarvu liigkiire kasvu pidurdamiseks)
- oma kodumaa looduse tutvustamine.

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine:

- samade kultuurinähtuste vaatlemine erinevast vaatepunktist (nt. kooliskäimine orja ja üliku seisukohalt)
- ülesanded, kus võrreldakse erinevate elualade või ühiskonnaklasside esindajate võimalusi ja kohustusi (nt. kellel oli 19. sajandil rohkem valikuvõimalusi, rohkem õigusi, rohkem kohustusi – kas õukondlikel lastel või lapstöölistel)
- ülesanded, kus võrreldakse asjade kättesaadavust tänapäeval ja minevikus (nt. mida on tänapäeval vaja teha, et endale üks särk saada; mida pidid selleks tegema viikingid ja kui palju aega see võttis)
- töö ja elatiseteenimise vaatlemine erinevate õpilaste kodumaades
- elulugude jutustamine

Tehnoloogia ja innovatsioon:

- tööde esitamine elektroonilisel kujul
- informatsiooni ja vastuste otsimine internetist
- õpetajapoolsed materjalid ja instruktsioonid internetis
- elektrooniliste töölehtede ja interaktiivsete mängude kasutamine
- õpilastööde avaldamine kooli kodulehel

Tervis ja ohutus

- näited katastroofidest ja õnnetustest läbi aegade
- olme ja sellega seotud ohtude vaatlemine läbi aegade
- ohud linnakeskkonnas läbi aegade, nendega toimetulek eri kultuurides
- avaliku korrakaitse ja tuletõrje päritolu